

การบูรณาการตามหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของคณะผู้บริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

Buddha dhamma Integration for Promoting Executive Leadership
of Banpee Sub-district Administrative Organization
at Banluang District Nan Province

Received: January 20, 2023
Revised: April 11, 2023
Accepted: April 12, 2023

สมพร ศรีใจ¹,ธีรทัศน์ โรจน์กิจจากุล² และ ธิติวุฒิ หมั่นมี³
Somporn Srijai, Theeratas Rojkitjakul and Thitiwut Manmee
(orientalidea@hotmail.com)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ระดับภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี และ 3. เสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 336 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test และ F-test เมื่อพบค่าที่แตกต่างกันจึงหาค่า LSD และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศและรายได้

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
Master of Public Administration, Program in Public Administration, Nan Buddhist College

² สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน
Program in Public Administration, Nan Buddhist College

³ ภาควิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Department of Political Science, Faculty of Social Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.01 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกันและแนวทางการบูรณาการหลักธรรมตามหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ คือ การบูรณาการด้วยหลักปานิกธรรม คือ จักขุมา วิรุโรว นิสยสัมปันโน และตัวแบบผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านทักษะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคมและด้านบทบาทหน้าที่

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, พุทธธรรม, การบริหารงาน, การบูรณาการ

Abstract

The objectives of this research were to study: 1. The leadership level of Ban Phi Subdistrict Administrative Organization administrators 2. To compare people's opinions towards the leadership of Ban Phi Subdistrict Administrative Organization administrators and 3. Propose an integration approach Buddhist Principles to Promote Leadership of Ban Phi Subdistrict Administrative Organization Administrators It is an integrated research method. during quantitative research A questionnaire was used to collect data from a sample of 336 people. Data were analyzed using statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test and F-test. LSD and Qualitative Research using an interview form Data were collected with 10 key informants or people. Data were analyzed by descriptive data analysis presented according to research objectives.

The results of the research were as follows: The overall level is moderate. When considering each side. The results of comparing people's opinions on the leadership of the administrators of Ban Phi Subdistrict Administrative Organization. Classified by personal factors found that people with different incomes There are opinions on the leadership of the administrators of Ban Phi Subdistrict Administrative Organization. The difference was statistically significant at 0.01, while other aspects were not different. The principle of Papanik Dhamma is Chakkuma Withuro Nissayasampanno and the leadership model in 4 aspects : skills, personality, social, and role.

Keywords: Leadership, Buddhist Doctrine, Administration, Integration

บทนำ

ยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของโลก กลายเป็นโลกที่มีการเชื่อมกันถึงกันได้โดยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับโลกในทุกด้าน ๆ ทั้งภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา รวมถึงการบริหารงานของภาครัฐ เมื่อมีการเข้าถึงองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ผู้นำจึงต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ผู้นำด้านเศรษฐกิจของโลก เช่น สหรัฐอเมริกา จีน มีการปรับตัว โดยผู้นำประเทศได้กำหนดนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และมีการพัฒนาโครงสร้าง การบริหารงาน การบริหารงานคน ให้เป็นรูปแบบสมัยใหม่ที่มีความชัดเจน รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล รวมถึงผู้นำด้านเศรษฐกิจโลกที่ต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงของประเทศผู้นำด้านเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ประเทศที่กำลังพัฒนาต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกตามไปด้วย โดยการเชื่อมโยงถึงกันด้วยระบบอินเทอร์เน็ต และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และทรัพยากร ที่มีเพื่อให้ประเทศพัฒนาได้ทันเท่าเทียมกัน ผู้นำของประเทศซึ่งทำหน้าที่บริหารประเทศ จึงต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูงและมีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรในทุกๆ ด้านของประเทศ ให้ประชาชนของประเทศสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างดีและมีความสุข และนำพาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้เท่าทันอารยะประเทศได้ (ชัยเสกฐ์ พรหมศรี, 2561)

เมื่อประเทศใดขาดผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความสามารถ และขาดทักษะในการบริหารจัดการก็จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในประเทศ ปัญหาเกี่ยวกับการขาดซึ่งคุณธรรมจริยธรรมของผู้นำมีผลทำให้การบริหารงานในองค์กรล้มเหลว และมีผลกระทบต่อความเสื่อม และความเจริญขององค์กรหรือสังคมนั้น ๆ จริยธรรมของการบริหารภาครัฐจะไม่มีทางเกิดผลสำเร็จได้ถ้าผู้บริหารไม่มีจริยธรรม แม้แต่สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ก็ยังให้ความสำคัญของจริยธรรม เพราะเชื่อว่าการบริหารที่ยึดหลักกฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ ที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี คุณธรรมและจริยธรรมจึงมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม และชาติบ้านเมือง บทบาทของผู้นำส่งผลต่อความอยู่รอดองค์กร และส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลในสังคมมีความยั่งยืน และสันติสงบสุขของสังคมและประเทศชาติโดยผู้นำจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีหากผู้นำขาดแล้วซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมทำให้ผู้นำขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของของผู้นำที่ทำให้ได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กรและสังคมทั่วไป ดังนั้นการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กร (รัตติกรณ จงวิศาล, 2559)

สังคมใดที่ผู้นำที่ไร้คุณธรรมจริยธรรม สังคมนั้นจะมีแต่ความสับสนวุ่นวายและขาดความสงบสุข เช่นเดียวกับในองค์กร หากผู้นำองค์กรไร้ซึ่งคุณธรรมจริยธรรม นอกจากจะทำให้ตนเองและสถาบันวิชาชีพตกต่ำแล้ว ยังจะทำให้สังคมและชาติบ้านเมืองต้องตกต่ำไปด้วย ผู้นำที่ใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารงานย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ และต่อสังคมหลายประการ คือ ทำให้ได้รับความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในการบริหารงาน อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงการประกอบวิชาชีพ ทำให้ได้รับคำยกย่องสรรเสริญและเป็นที่เคารพของผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ไร้ภัยอันตรายใดๆ เพราะแวดล้อมไปด้วยบุคคลและศิษย์ที่ให้ความรัก ความเคารพนับถือ ครอบครัวมีความอบอุ่นและมั่นคง เป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว ผู้ใต้บังคับบัญชาและสังคมต่อไป ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานของตนได้รับความร่วมมือสนับสนุนช่วยเหลือจากประชาชน ชุมชน ในการพัฒนาอย่างเต็มที่ และทำให้สังคมและชุมชนเกิดสันติสุขและได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เพราะสมาชิกของสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม (พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหลวงค), 2561)

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน เป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนทั่วไป และสามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ได้ ผู้บริหารจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานขององค์กร เปรียบเสมือนหัวเรือ ที่ชี้นำทิศทางว่าจะให้เรือแล่นไปในทิศทางใด ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี ยังมีผู้บริหารบางส่วน ที่มีปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพ ยังขาดความรู้และการพัฒนาด้านทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ขาดความรู้ทางด้านการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ขาดการสร้างทัศนคติในการทำงานที่ดี และขาดการนำหลักพุทธธรรม คุณธรรม จริยธรรม มาปรับใช้ในการบริหารงานอย่างจริงจัง เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรประสบความสำเร็จ และถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความสุข มีความยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี, 2565)

การนำหลักปาปนิคธรรม (อง.ต.ก. (ไทย) 20/20/163) มาประยุกต์ใช้จำทำให้คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีความะผู้นำที่ดี เพราะหลักปาปนิคธรรมเป็นหลักธรรมที่จะส่งเสริม ในเรื่องการเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมองสภาพเหตุการณ์ออกและจะวางแผน เป็นผู้ชำนาญในงานรู้จักวิธีการไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ และเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ และได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554) จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการตามหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ซึ่งการวิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา

ศักยภาพของผู้บริหารท้องถิ่นผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในอนาคต เพื่อให้การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ถูกต้องตามหลักศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม และบรรลุตตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบูรณาการตามหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน จำนวน 2,038 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 336 คน ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่น หัวหน้าส่วน ผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน จำนวน 10 รูปหรือคน เลือกโดยวิธีเจาะจง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน จำนวน 336 คน และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-depth interview Script) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้มาจากการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแล้วไปแจกให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้แจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และส่งหนังสือ

อย่างเป็นทางการ ที่ได้คำรับรองจากผู้อำนวยการหลักสูตร เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้าและกำหนดวันเวลาและสถานที่ สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องบันทึกภาพนิ่ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และ LSD และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถาม แล้วนำมาตีความ และเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการอภิปรายผลแบบพรรณนาความ (Descriptive Interpretation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การบูรณาการตามหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน พบว่า

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 60.40 และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 44.90

2. ระดับภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านทักษะ (Conceptual skill) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะผู้บริหารมีทักษะการบริหารจัดการที่ดี ภายใต้พันธกิจและวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมา คือ คณะผู้บริหารมีทักษะการตัดสินใจที่รวดเร็ว รอบคอบ ($\bar{X} = 3.10$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ คณะผู้บริหารมีทักษะการติดตามประเมินผลการปฏิบัติที่ดี ($\bar{X} = 2.66$) ตามลำดับ

2.2 ด้านบุคลิกภาพ (Personality) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะผู้บริหารมีความยืดหยุ่นแก้ไขสถานการณ์อย่างสร้างสรรค์ ภายใต้กรอบของกฎหมาย ($\bar{X} = 3.51$) รองลงมา คือ ผู้บริหารมีจิตวิญญาณผู้บริหารท้องถิ่นที่ดี ($\bar{X} = 3.40$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ คณะผู้บริหารมีเหตุผลรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.05$)

2.3 ด้านสังคม (Social Characteristics) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะผู้บริหารมีการทำงานเชื่อมเครือข่ายท้องถิ่น ท้องที่ และภาคประชาชน ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมา คือ มีคณะผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน ส่วนรวม ($\bar{X} = 3.69$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ คณะผู้บริหารมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น เพื่อกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.00$)

2.4 ด้านบทบาทหน้าที่ (Roles) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะผู้บริหารสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.45$) รองลงมา คือ คณะผู้บริหารสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น ($\bar{X} = 3.04$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ คณะผู้บริหารตั้งศักยภาพในการสร้างทีมออกมาใช้สร้างนวัตกรรมเพื่อการบริการประชาชน ($\bar{X} = 2.86$)

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพิ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า

3.1 เพศ พบว่า ประชาชนที่เพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพิ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน แตกต่างกัน ($\text{Sig.} = 0.03$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพิ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ในด้านทักษะ แตกต่างกัน ($\text{Sig.} = 0.00$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทุกด้าน

3.2 อายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพิ ไม่แตกต่างกัน ($\text{Sig.} = 0.41$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพิ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3.3 การศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพิ ไม่แตกต่างกัน ($\text{Sig.} = 0.32$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพิ ด้านทักษะ (Skills) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านบุคลิกภาพ (Personality) ด้านสังคม (Social Characteristics) และด้านบทบาทหน้าที่ (Roles) ไม่แตกต่างกัน

3.4 อาชีพ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ ไม่แตกต่างกัน (Sig. = 0.10) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ ด้านบุคลิกภาพ (Personality) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านทักษะ (Skills) ด้านสังคม (Social Characteristics) และด้านบทบาทหน้าที่ (Roles) ไม่แตกต่างกัน

3.5 รายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ แตกต่างกัน (Sig. = 0.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ ด้านทักษะ (Skills) แตกต่างกัน ด้านบุคลิกภาพ (Personality) ด้านบทบาทหน้าที่ (Roles) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ด้านสังคม (Social Characteristics) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านทักษะ (Skills) ไม่แตกต่างกัน

4. นำเสนอแนวทางการบูรณาการตามหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบูรณาการต้องยึดหลักปาปนิกรรม คือ จักขุมา วิรุโร นิสสยสัมปันโน และยึดหลักตัวแบบผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านทักษะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม และด้านบทบาทหน้าที่ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

4.1 ด้านจักขุมา (วิสัยทัศน์) คือ ต้องเป็นคนหัวคิดทันสมัย เปิดรับสิ่งใหม่ให้ทันกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่ยึดติดกับวิธีการแบบเดิม ๆ มองการณ์ไกล มองเห็นภาพในอนาคตที่ชัดเจน โดยใช้ฐานข้อมูลต่างๆมาประกอบการวางแผน มีความสามารถชี้นำสร้างแรงบันดาลใจ จูงใจให้ผู้อื่นร่วมให้ร่วมปฏิบัติงานจนเกิดความสำเร็จ

4.2 ด้านวิรุโร (การบริหารจัดการ) คือ ต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีวิธีการปฏิบัติงานที่รวดเร็ว ทันกับยุคสมัย บริหารงานโดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มีความสุจริตโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานได้ บริหารงานโดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง

4.3 ด้านนิสสยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์) คือ ต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี วางตัวเป็นกลาง เป็นคนที่ใจกว้าง ไม่ใช้อารมณ์เป็นใหญ่ พุดจาไพเราะ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้เกียรติผู้อื่น ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีความเสียสละในการอุทิศตนปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม

4.4 ด้านทักษะ คือ ต้องมีทักษะหลากหลายด้าน เช่น ในการทำงาน หมั่นเพิ่มพูนทักษะในการทำงานให้มีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น มีทักษะในการบริหารจัดการที่ดี

จัดการทรัพยากรในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ข้อกฎหมาย มีความโปร่งใส ตรงไปตรงมา และตรวจสอบได้ มีทักษะด้านการตัดสินใจ ตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ มีทักษะด้านการพูดเชิงบวก เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้

4.5 ด้านบุคลิกภาพ คือ ต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดีทั้งภายในและภายนอกภายนอกคือ การแต่งกาย ภายในคือ ความคิด ทักษะที่ดีในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ แต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะและวางตนได้อย่างเหมาะสม ไม่วางตัวเหนือผู้อื่นและประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้

4.6 ด้านบทบาทหน้าที่ คือ ต้องมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีการกำหนดเป้าหมายทิศทางการทำงานที่ชัดเจน ปฏิบัติหน้าที่และภารกิจของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถมีคุณธรรมและศีลธรรม กำกับในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

4.7 ด้านสังคม คือ ผู้บริหารมีภาพลักษณ์ที่ดี วางตนได้อย่างเหมาะสมในสังคม วางตนให้พอดีเหมาะสมกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ ต้องวางตนเป็นกลาง ไม่วางตนเหนือกว่าผู้อื่น ไม่โอ้อวดตน สามารถเข้ากับทุกคนในสังคมได้ ให้เหมาะสมกับการเป็นผู้นำ ไม่หลงตน มีความเคารพนอบน้อม ให้เกียรติผู้อื่น ย่อมเป็นที่รักแก่ผู้ร่วมงาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสังคม (Social Characteristics) รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ (Personality) ด้านทักษะ (Conceptual skill) และด้านบทบาทหน้าที่ (Roles) ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมี วิสัยทัศน์นำการเปลี่ยนแปลง มีทักษะการถ่ายทอดความคิดสู่การปฏิบัติ เป็นผู้นำมีความยืดหยุ่นในการแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างสร้างสรรค์มีความกระตือรือร้นในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมมีการสื่อสารต่อสังคมอย่างดี มีการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีการดึงศักยภาพในทีมงานออกมาสร้างนวัตกรรมในการทำงานอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทรงพล กิตติโก (สันประภา) (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานเพื่อพัฒนาสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานเพื่อพัฒนา

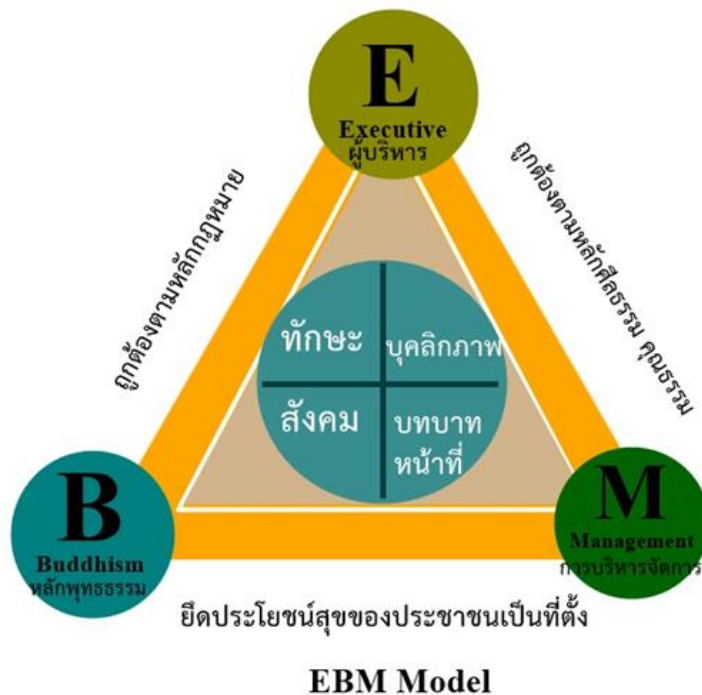
สังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิธัญช์ วารุณสหัสขณ (2559) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วน ท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ และรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มี อายุ การศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเพราะผู้ที่มีการศึกษาทำให้สามารถคิด วิเคราะห์ แยกแยะการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลว่า มีภาวะผู้นำหรือไม่อย่างไรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหางค์) (2561) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า พนักงานที่มีการศึกษาและเงินเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนพนักงานที่มีเพศ อายุ ตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลไม่แตกต่างกันปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phra Chamroeun Uttatechou (Nuon) (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อ การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนก ตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน

3. นำเสนอแนวทางการบูรณาการตามหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบูรณาการต้องยึดหลักปานิยกรรม คือ จักขุม วิสุโร นิสสยสัมปันโน และ ยึดหลักตัวแบบผู้นำ 4 ด้าน คือ ด้านทักษะ ด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคม และด้านบทบาทหน้าที่ เพราะทั้ง 2 หลักการจะส่งผลให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีภาวะผู้นำที่ดีเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้จักใช้ หลักการและทฤษฎีในการบริหารจัดการองค์กร รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ ทั้งในด้านบุคลิกภาพ การประพฤติปฏิบัติที่ดีมีความเหมาะสมต่อการดำเนินการต่างๆ กับประชาชนและสังคมซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงศ์) (2561) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำ ตามหลักปานิยกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัด กาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำตามหลักปานิยกรรมของ ผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ด้านจักขุม (วิสัยทัศน์) ผู้บริหารควรเข้าใจทิศทางของแผนและทิศทางขององค์กรเพื่อสื่อสารต่อไปยัง ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยทำความเข้าใจหลักการบริหาร ด้านวิสุโร (ความสามารถด้านการ บริหาร) ผู้บริหารควรปรับเปลี่ยนทัศนคติ ของผู้บริหารให้เป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีก็ จะเป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีจิตสาธารณะ เป็นที่รักของผู้อื่นใครเห็นใครก็ อยากรอยู่ใกล้ ควรเอาใจใส่บุคลากรสร้างความเชื่อมั่นและสร้างความผูกพันให้กับทุกคนใน องค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรกิจ สุวรรณแกม (2561) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้ ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการจัดการตนเองให้เป็นนักบริหารมืออาชีพ ด้วยการใฝ่เรียนรู้ การอบรมเพิ่มเติมความรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ พนักงานทุกคนสามารถแสดงออกถึงความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้สามารถ ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ และผู้บริหารควรปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบูรณาการตามหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพี่ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ผู้วิจัยสรุปองค์ ความรู้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

กล่าวได้ว่า การบูรณาการหลักธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของคณะผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการตามโมเดล EBM สรุปได้ดังนี้ 1) E = Executive ผู้บริหาร คือ ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถหลากหลายด้าน เป็นผู้ที่เชื่อมความสัมพันธ์ของ หน่วยงานและบุคลากรให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อการทำงานขององค์กรจะได้มี ประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ 2) B = Buddhism หลักพุทธธรรม คือ หลักธรรมคำ สอนในพุทธศาสนา 3) M = Management การบริหารจัดการ คือการประสานงานและการ บริหารหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายบางอย่าง ประกอบไปด้วยการวางแผน การบริหาร ทรัพยากรบุคคล และการควบคุมองค์กร โดยที่การบริหารจัดการครอบคลุมขยายตัวของธุรกิจ ตั้งแต่การบริหารจัดการการเงิน การตลาด ทรัพยากรบุคคล กลยุทธ์ การผลิต การปฏิบัติการ และการบริการ โดยการบริหารจัดการนั้นผู้บริหารจะต้องมีทักษะการบริหารด้านต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง ดังนั้น การนำหลักทั้ง 3 หลักมาประกอบกัน จะทำให้การบริหารงานในองค์กรนั้น ความสำเร็จเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ ถูกต้องตามกฎระเบียบ ถูกต้องตามหลัก ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์สุขกับประชาชนในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรให้ความสำคัญ โดยมอบนโยบายการบูรณาการหลักธรรม เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำ เป็นแนวทางที่นำมาใช้ในการบริหารงาน ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการบริหารงานขององค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ
- 2) ควรให้ความสำคัญกับการจัดโครงการอบรม เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำ แก่ผู้บริหาร พนักงานและบุคลากรในองค์กร เพื่อเพิ่มศักยภาพบุคลากรในองค์กร
- 3) ควรนำผลการวิจัยนี้ไปศึกษาและปรับใช้ให้เกิดประสิทธิผลภายในองค์กร ด้านการพัฒนาส่งเสริมภาวะผู้นำ กับผู้บริหาร พนักงานทุกคนในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ควรปรับปรุงพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ มีความสามารถมีทักษะที่หลากหลายในการปฏิบัติงาน พัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีบุคลิกภาพที่ดีทั้งภายในและภายนอก เป็นบุคคลที่มีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม
- 2) ควรใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรม เข้ามาปรับและประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทำงาน เพื่อเป็นเครื่องชี้นำ ให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง ถูกต้องตามกฎหมาย และถูกต้องตามหลักของศีลธรรมในการบริหารงาน
- 3) ควรจัดอบรมในด้านการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ ประโยชน์กับการทำงานในองค์กรให้กับผู้บริหารและพนักงานในองค์กร

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาเพิ่มในกลุ่มประชากร ที่มีขนาดใหญ่และมีขอบเขตกว้างมากขึ้น เช่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับประชาชนทั่วไป เป็นต้น
- 2) ควรทำวิจัยในเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการนำหลักปาปนิกรรม 3 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานระดับอำเภอ ระดับจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่นำมาใช้ในการบริหารงานกับองค์กรอื่น ๆ อีกด้วย
- 3) ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับองค์กรอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการองค์กร

รายการอ้างอิง

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์การ : แนวคิดทฤษฎีและกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

- พระทรงพล กิตติโก (สันประภา). (2560). *การบริหารงานเพื่อพัฒนาสังคมขององค์กรบริหารส่วนตำบลทรายขาว อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหางค). (2561). *ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอดำรงวิทยารุจิราธิปไตย จังหวัดกาญจนบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (ฉบับประมวลธรรม)*. กรุงเทพฯ : สหธรรมมิก.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2559). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิ์ธัญญ์ วารุณสรัทธ. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลลาดจินดา อำเภอสว่างพรวน จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรกิจ สุวรรณเกษม. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- สุวิมล สังวร. (2561). *การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565)*. น่าน : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์.
- Phra Chamroeun Uttatechou Nuon. (2561). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.